

Erodium chrysanthum

svavelnäva – mycket gulare i det fria

Christina Fryle
text och foto

Man lär sig mycket av att se trädgårdsväxter i deras naturliga växtmiljö. Men när Christina kom till svavelnävens högt belägna hemvist blev frågorna fler än svaren.

Inför en vandringstur i slutet av juni i Taygetos-massivet på Peloponnesos läste jag in mig på vilka växter som skulle finnas i området. Jag blev väldigt glad när jag upptäckte att svavelnäva *Erodium chrysanthum*, en av mina gamla trädgårdsfavoriter, fanns med bland dem. Men också mycket förvånad över att den omnämndes som väldigt sällsynt i naturen. Ja, till och med hotad. I trädgården har jag uppfattat den som en mycket lättodlad och kravlös perenn – och växter som uppför sig så brukar ha ett stort naturligt utbredningsområde. *Erodium chrysanthum* finns bara i bergen på Peloponnesos och i de södra delarna av Pindosbergen.

Vi hittade den!

Vi gav oss i alla fall iväg på vår vandring med start på 1 500 meters höjd. Till en början gick vi genom tät skog med måttlig lutning, men den övergick snart i öppnare terräng och det blev allt brantare. En bra bit ovanför trädgränsen på cirka 2 000 m, i steniga, sluttande klippartier [1] snubblade vi mer eller mindre över silverfärgade kuddar av *Erodium*-blad [4] och, till vår stora glädje, blommor [3]!

Plantorna varierade mycket i bladfärg, många vackert silverfärgade nästan åt det blå hållet, somliga lite grönare. Bladens flikighet varierade också ganska mycket. Men det var färgen på blommorna som var den stora överraskningen. Riktigt gula! Artepitetet *chrysanthum*, kommer förstås från grekiskans chrysos=gul, gyllene.

Men i min trädgård [2], och på alla plantor jag stött på i andra trädgårdar, har blommorna varit väldigt ljus gula, på gränsen till vita. Det svenska namnet svavelnäva indikerar att blommorna har en ljus gulgrön ton – och inte ens på denna grekiska bergssluttning var blomfärgen guldgul utan snarare klart citrongul.

Svalt och fuktigt

Eftersom vi bor vid Taygetos fot vet jag att det väldigt ofta ligger moln över de högre delarna av bergsmassivet, det är därför fuktigt och svalt även på sommaren. Kring midsommar när vi var där låg dagstemperaturen på cirka 17 °C. På vintern är det gott om snö där uppe. Så det är inte konstigt att *Erodium chrysanthum* är helt hårdig i Sverige. I sin naturliga miljö växer den i grovt kalkgrus där vatten snabbt dräneras bort. De plantor vi såg växte helt öppet, utsatta för både gassande sol och isande vindar. De var betydligt lägre och kompaktare än de exemplar jag har sett i svenska trädgårdar. Men så är det ofta med växter från alpina områden. När de kommer ner på låglandet blir de högre och lösare i formen.

En förnöjsam perenn

I min trädgård på svenska Västkusten (zon 1) klarade sig svavelnävan fint både i stenparti och i vanlig rabattjord. Men den blev mer kompakt och vackrare i stenpartiet. Blomningen brukade starta i juni och fortsätta av och till ända fram

på höstkanten. Men den satte aldrig ett endaste frö! Plantorna var ändå lätta att föröka – bara att gräva upp på våren, dra isär delarna och kruka in. De fick rötter väldigt fort.

Vi odlar inte *Erodium chrysanthum*!

Efter att nu ha lusläst allt jag har kunnat komma över om *Erodium chrysanthum* är jag säker på att varken jag själv – eller de flesta andra – någonsin odlat den rena arten! Flera experter hävdar att det vi har i odling i själva verket är en steril hybrid. En titt i STA:s frölistor under de senaste tio åren förstärker den bilden. Trots att svavelnävan inte är så ovanlig i svenska trädgårdar och trots att *Erodium*-släktet i övrigt brukar producera frö med en sådan frenesi att det nästan är läge för ogräsvarning har vi aldrig haft *Erodium chrysanthum* med i frölistan! Ett annat tydlig tecken på att det kanske är en hybrid man odlar är pollenfärgen. *Erodium chrysanthum* har vitt-ljusgult pollen – aldrig orange [2]!

Ibland saluförs *Erodium chrysanthum* ”rosablommande”. Den blir en väldigt fin silverfärgad kudde med rosa blommor i flera månader, mycket lättodlad. Men enligt International Geraniaceae Group är det en hybrid mellan *E. chrysanthum* och *E. guicciardii* som ska kallas *Erodium* ”Whiteleaf” [5] efter trädgården Whiteleaf där korsningen gjordes.

Förmodligen är den rena arten i de grekiska bergen inte alls lika lättodlad som sin bleksiktiga trädgårdskusin. Och kanske är just det förklaringen till att den är så ovanlig i naturen. Men nog hade det varit ”guld värt” att få in lite gulare gener i odling – och plantor som dessutom sätter frö. Tyvärr hittade jag inga mogna frökapslar där uppe på Taygetos. Men kanske stöter vi på arten vid någon framtida vandring. Jag ska absolut hålla utkik!

WWW

Greek Flora greekflora.gr

Diskussionstråd på Scottish Rock Garden Clubs forum srgc.net/forum/index.php?topic=13829.0

Från natur till trädgård

Att se en ”trädgårdsväxt” vildväxande i sin naturliga växtmiljö kan ge många nya infallsvinklar till hur den bäst odlas hemma i trädgården. Ljusförhållanden, topografi, fukt, jordmån, temperatur och så vidare. Vi kommer då och då publicera artiklar under den här vinjetten. Om du själv har upplevt någon av dina trädgårdsväxter i naturen blir vi jätteglada om du vill bidra med dina erfarenheter i text och bild. Hör av dig till oss i redaktionen. Kontaktuppgifter hittar du på sidan 3.

1. Högt uppe på Taygetos sluttningar växer *Erodium chrysanthum*, svavelnäva.

2. Odlad som *Erodium chrysanthum* i artikelförfattarens trädgård, men de bleka blommorna och den orange pollenfärgen skvallrar om att det förmodligen är en hybrid.

3. Blommande *E. chrysanthum* på Taygetos.

4. Silverfärgade blad på en tuva av *E. chrysanthum* (Taygetos).

5. *Erodium* ”Whiteleaf” som oftast säljs som en rosa form av *E. chrysanthum*.